

HONORS

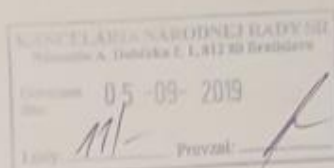
Transformácia k trvalo udržateľnej spoločnosti

HONORS

Transformácia k trvalo udržateľnej spoločnosti

Vážený pán
JUDR. Andrej Danko
Predseda NR SR
Národná Rada Slovenskej republiky
Námestie Alexandra Dubčeka 1
812 80 Bratislava 1

Liptovský Mikuláš 4. Septembra 2019

Vážený pán predseda NR SR,

Asi sa zhodneme na tom, že parlament je to najsvätejšie miesto, kde by sa malo naozaj súčať len slovami, nemala by tam byť hystéria, prejavy, ktoré vidíme na ulici, demonštrácie, urážanie, hanenie, ale asi by to malo byť miesto, kde vznikajú tie najlepšie zákony, ktoré ušahcia, pomôžu, možno aj zabezpečia následne potrestanie tých ľudí, ktorí si to nezaslúžia.

Dovoliť som si Vás v úvode listu citovať, pretože Vaše konštatovanie úloh Národnej rady nesie všetky znaky zjavenia.

Analýzy faktov z reality, uvedených v prílohe tohto listu pod názvom Závěry, viditeľnej voľným okom na lesoch Liptova, Oravy a Spiša, poukazujú na skutočnosť, že od roku 2002 došlo k trvalému porušovaniu Zákona o ochrane prírody a krajiny do takej miery, že poškodená krajina rozhodujúcou mierou prispieva k rastu teploty v lokalitách poškodenia. Zároveň dochádza k strate vody ako nositeľky života s odhadovanou stratou 30% podobne ako v Českej republike.

Znížená evapotranspirácia lesa na ploche 76 000 ha výrazným spôsobom prispieva k modifikácii lokálnych klimatických pomerov. Z našej analýzy vyplýva, že dlhoročné 300 rokov a viac overené postupy lesníkov boli narušené v zmysle terminológie bezpečnostných modelov sabotážami a teroristickými činmi, či už to bolo rozhodnutie o ponechaní polomu v rozsahu 600 000 m³ dreva v roku 2004 a ďalej v TANAPe, alebo blokáda v apríli 2004 aktivistami Greenpeace a VLK v Tichej doline.

Bližšia analýza novely zákona 543/2002Z.z. poukazuje na fakt, že v návrhu do druhého čítania dochádza k úprave §29 písmeno d) tak, aby správca majetku nezodpovedal za škody na majetku, ktorý sám spravuje a nevlastní ho.

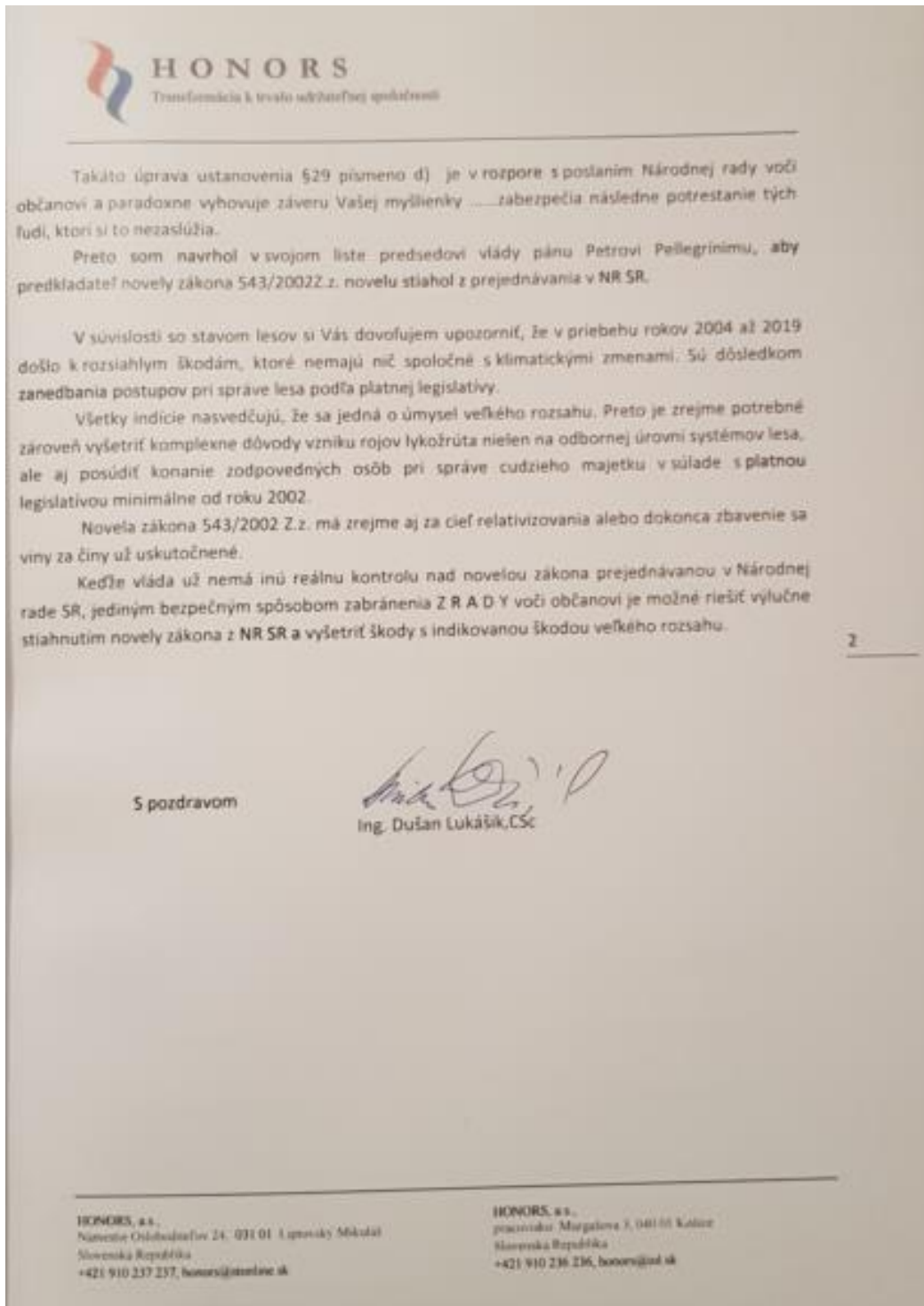
HONORS, a.s.,
Námestie Osloboditeľov 24, 031 01 Liptovský Mikuláš
Slovenská Republika
+421 910 237 237, honors@stonline.sk

HONORS, a.s.,
pracoviisko Murgalova 3, 040 01 Košice
Slovenská Republika
+421 910 236 236, honors@iol.sk

HONORS

Transformácia k trvalo udržateľnej spoločnosti

HONORS

Transformácia k trvalo udržateľnej spoločnosti

Vážený pán
JUDR.Andrej Danko
Predseda NR SR
Národná Rada Slovenskej republiky
Námestie Alexandra Dubčeka 1
812 80 Bratislava 1

Liptovský Mikuláš 4. Septembra 2019

Vážený pán predseda NR SR,

Así sa zhodneme na tom, že parlament je to najsvätejšie miesto, kde by sa malo naozaj súťažiť len slovami, nemala by tam byť hystéria, prejavy, ktoré vidíme na ulici, demonštrácie, urážanie, hanenie, ale asi by to malo byť miesto, kde vznikajú tie najlepšie zákony, ktoré uľahčia, pomôžu, možno aj zabezpečia následne potrestanie tých ľudí, ktorí si to nezaslúžia.

Dovolil som si Vás v úvode listu citovať, pretože Vaše konštatovanie úloh Národnej rady nesie všetky znaky zjavenia.

3

Analýzy faktov z reality, uvedených v prílohe tohto listu pod názvom Závery, viditeľnej voľným okom na lesoch Liptova, Oravy a Spiša, poukazujú na skutočnosť, že od roku 2002 došlo k trvalému porušovaniu Zákona o ochrane prírody a krajiny do takej miery, že poškodená krajina rozhodujúcou mierou prispieva k rastu teploty v lokalitách poškodenia. Zároveň dochádza k strate vody ako nositeľky života s odhadovanou stratou 30% podobne ako v Českej republike.

Znížená evapotranspirácia lesa na ploche 76 000 ha výrazným spôsobom prispieva k modifikácii lokálnych klimatických pomerov. Z našej analýzy vyplýva, že dlhoročné 300 rokov a viac overené postupy lesníkov boli narušené v zmysle terminológie bezpečnostných modelov sabotážami a teroristickými činmi, či už to bolo rozhodnutie o ponechaní polomu v rozsahu 600 000 m³ dreva v roku 2004 a ďalej v TANAPe, alebo blokáda v apríli 2004 aktivistami Greenpeace a VLK v Tichej doline.

Bližšia analýza novely zákona 543/2002Z.z.,poukazuje na fakt, že v návrhu do druhého čítania dochádza k úprave §29 písmeno d) tak, aby správca majetku nezodpovedal za škody na majetku, ktorý sám spravuje a nevlastní ho.

HONORS

Transformácia k trvalo udržateľnej spoločnosti

Takáto úprava ustanovenia §29 písmeno d) je v rozpore s poslaním Národnej rady voči občanovi a paradoxne vyhovuje záveru Vašej myšlienky .....zabezpečia následne potrestanie tých ľudí, ktorí si to nezaslúžia.

Preto som navrhol v svojom liste predsedovi vlády pánu Petrovi Pellegrínimu, aby predkladateľ novely zákona 543/2002Z.z. novelu stiahol z prejednávania v NR SR.

V súvislosti so stavom lesov si Vás dovoľujem upozorniť, že v priebehu rokov 2004 až 2019 došlo k rozsiahlym škodám, ktoré nemajú nič spoločné s klimatickými zmenami. Sú dôsledkom zanedbania postupov pri správe lesa podľa platnej legislatívy.

Všetky indície nasvedčujú, že sa jedná o úmysel veľkého rozsahu. Preto je zrejme potrebné zároveň vyšetriť komplexne dôvody vzniku rojov lykožrúta nielen na odbornej úrovni systémov lesa, ale aj posúdiť konanie zodpovedných osôb pri správe cudzieho majetku v súlade s platnou legislatívou minimálne od roku 2002.

Novela zákona 543/2002 Z.z. má zrejme aj za cieľ relativizovania alebo dokonca zbavenie sa viny za činy už uskutočnené.

Kedže vláda už nemá inú reálnu kontrolu nad novelou zákona prejednanou v Národnej rade SR, jediným bezpečným spôsobom zabránenia Z R A D Y voči občanovi je možné riešiť výlučne stiahnutím novely zákona z NR SR a vyšetriť škody s indikovanou škodou veľkého rozsahu.

4

S pozdravom

Ing. Dušan Lukášik, CSc

H O N O R S

Transformácia k trvalo udržateľnej spoločnosti

Závery

Príloha k listu predsedovi vlády SR

Tento materiál obsahuje závery pre rozhodovanie ako sumarizácia :

1. Les ako odraz morálky spoločnosti
2. Les spravovaný ako komplexný adaptačný systém

5

Vypracoval:

Ing. Dušan Lukášik, CSc

V Liptovskom Mikuláši

4. septembra 2019

Les ako komplexný adaptívny systém

Les je živý organizmus, ktorý je dnes možné popísať štandardnými nástrojmi systémového inžinierstva s využitím teórie chaosu alebo teórie komplexných systémov, napríklad v publikácii Messiera (Messier., 2014). Je to práve systémová rovina, ktorá umožňuje odlíšiť riadiacu rovinu systému od roviny v ktorej je realizovaný chaos, nevyhnutný pre vznik života a jeho organizáciu v adaptácii sa na vonkajšie ale aj vnútorné stimuly pôsobiace na systém.

Les ako živý organizmus, môžeme popísať aj štandardnými systémovými nástrojmi živých organizmov v podobe teórie stresu s využitím pojmovej terminológie v podobe homeostázy (Fink, 2007), alostatických procesov a alostatických záťaží (McEwen, 2010). Teória negatívnych spätných väzieb v živých organizmoch s ich prechodom do pozitívnej spätnej väzby cez kritický bod (Fink, 2010), za ktorým dochádza k rozpadu systému, v tomto prípade lesa, **umožňuje pochopiť, ako biologicky správne interpretovať §29 písmeno d) zákona 543/2002 Z.z.¹ a tým prepojiť legislatívu s biológiou.**

Otázka znie, ako správne v súlade s biologickou podstatou ekosystémov lesa definovať, **čo je bezprostredné ohrozenie života alebo zdravia človeka alebo majetku**. Z podstaty problému vyplýva, že u biologických živých organizmov je týmto bodom prechod systému z negatívnych spätných väzieb schopných utlmiť stresové záťažce cez kritický bod na pozitívnu spätnú väzbu, ktorá už stresovú záťaž utlmiť nevie a vedie k strate majetku a/alebo k ohrozeniu na zdraví alebo živote.

Pomerne rozsiahly nárast ťažby dreva v lesoch SR, zhruba 50% nad dlhodobý priemer, ktorý dnes dosahuje cca 9 až 10 mil. m³ ročne počas posledných 10 rokov, celkove 21 mil. m³ nad ťažbu 6,5 mil. m³ ročne do roku 2008 je často pripisovaná klimatickým zmenám, ktoré majú byť príčinou rozpadu smrečín ako monokultúr lesa s nižšou komplexitou. Náš výskum nepotrval, že za rozpadom smrečín sú klimatické zmeny, skôr sa javí, že nadštandardný nárast teploty merané v Slovenskej republike dosahujúcej 2,5 °C a viac je skôr dôsledkom rozsiahlej straty evapotranspirácie lesov v rozsahu až 76 000 ha. Aj keď dochádza k postupnému zalesňovaniu, pôvodnú evapotranspiráciu lesov budú lesy dosahovať po 60 až 80 rokoch.

Klimatické zmeny a TANAP

Ak ale TANAP v rokoch 2004 až 2018 stratil 5 miliónov stromov a každý strom v lete má potenciú odpariť 400 l vody, denná strata evapotranspirácie je cca 2 mil. m³ vody. O to menej sa spotrebuje latentného tepla vyparovania a o to viac zostava v energii dlhovlnného žiarenia a teda vzrastá pocitová teplota. Výsledkom je zmena pomeru medzi dlhovlnným žiarením a spotrebovaným latentným teplom a teda mení sa albedo.

¹ § 29 Výnimky z podmienok ochrany chránených území a ich ochranných pásiem

d) ide o bezprostredné ohrozenie života alebo zdravia človeka alebo majetku a o vykonávanie úloh Horskou záchrannou službou podľa osobitného predpisu^{64e)}

Energia v podobe dlhovlnných vln vyžiarených Zemou sa absorbuje plynmi skleníkového typu a späť sa vyžiari na zem. Tým, že objem spätne vyslanej energie z molekúl skleníkových plynov narástol, u niektorých klimatológov to viedlo k záveru, že je to v dôsledku rastu molekúl skleníkových plynov v atmosfére.

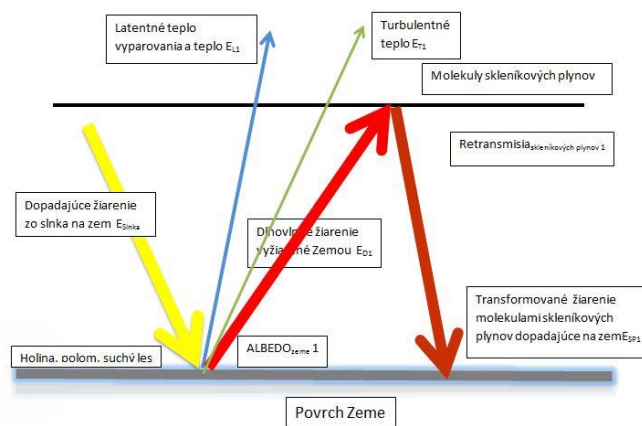
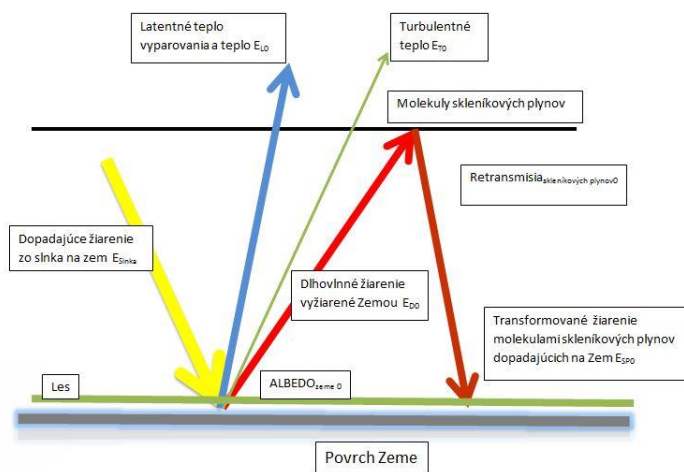
Pod albedom rozumieme odrazené žiarenie t.j. pomer množstva odrazeného žiarenia k žiareniu, ktoré dopadá na povrch. Slnčné žiarenie, ktoré dopadá na Zem obsahuje 99% krátkovlnného žiarenia s dĺžkou vln od 0,1 do 4 μ m a iba 1% dlhovlnného žiarenia s dĺžkou vln v intervale 4 až 120 μ m. Dlhovlnné žiarenie je typické pre ten druh žiarenia, ktoré vysiela Zem a jej atmosféra (Trizna, 2012).

Na prvom obrázku je zobrazený stav, kedy je súčasťou povrchu Zeme les. Vtedy dopadajúce žiarenie zo slnka má energiu E_{Slnka} , ktorá sa po absorbovaní povrchom Zeme a spätnom vyžiarení mení na tri zložky energie:

1. **Turbulentný tok tepla E_{T0}**
2. **Latentné teplo vyparovania E_{L0}**
3. **Energiu dlhých vln E_{D0}**

Skleníkový efekt znamená, že dlhovlnná energia vyžiarená povrchom Zeme E_{D0} je molekulami skleníkového efektu absorbovaná a späť vyžiarená k povrchu Zeme v podobe energie vyžiarenej zo skleníkových plynov E_{SP0} .

V prípade, že dôjde k polomu v lese, alebo k odstráneniu lesa, či jeho vyschnutiu, mení sa objem evapotranspirovanej vody z hodnoty približne 400 litrov vody denne počas letných horúcich dní na jeden dospelý strom a klesá na minimálnu hodnotu. Presne o túto energiu sa zníži energia latentného tepla vyparovania a z E_{L0} klesne na E_{L1} a zároveň sa zvýši energia dlhých vln z E_{D0} na E_{D1} . V dôsledku skleníkových plynov sa zvýšenie dlhovlnnej energie zachová aj po retransmisii molekulami skleníkových plynov t.j. spätne vyžiarená energia E_{SP0} a E_{SP1} . Je zrejmé, že E_{SP1} musí byť väčšia ako E_{SP0} . Existujú dva javy, ktoré zvyšujú retransmitovanú energiu skleníkovými plynmi späť na Zem E_{SP1} :

1. Zníženie latentného tepla vyparovania ešte pred retransmisiou molekulami skleníkových plynov s dôsledkom zvýšenia energie dlhých vln

2. Nárast počtu molekúl skleníkových plynov

Zmena latentného tepla vyparovania je realizovaná v polomoch a pri holinách temer okamžite, pri uschýnajúcim lese v priebehu dvoch rokov. V tomto časovom intervale ale nárast molekúl skleníkových plynov je priemerne 1,5ppm ročne, t.j. je to interval od 1 do 3 ppm z jedného milióna. V zásade existujú dve základné zmeny albeda:

1. Zmena albeda na povrchu Zeme $ALBEDO_{zeme0}$ na $ALBEDO_{zeme1}$

2. Zmena objemu retransemitovanej energie v dôsledku nárastu koncentrácie skleníkových plynov

Oba efekty zmeny majú dokopy za dôsledok nameranú zmenu teploty v polomoch a holinách o 2-3°C (Fleischer, 2019) alebo 2-4°C (Hesslerová, 2018). Otázka znie v akom pomere sa podieľajú na nameranom efekte zvýšenia teploty?

Ak sa za rok zmení počet molekúl emisií o 1,5 ppm, potom pomer $1,5/405 = 0,37\%$ určuje vplyv zmeny retransmisie.

19.teho novembra 2004 padlo v priebehu pár minút 1,6 mil. stromov v TANAPE. Vytvorený polom vykazoval v lete nárast teploty o 2 až 3 stupne Celzia (Fleischer, 2019).

Lesy TANAPu majú spolu s ochrannými lesmi dokopy 1045 km². V roku 2004 Tatranská Bóra vytvorila polom o rozsahu 1,6 milióna stromov. Biom pokrýva 66% územia TANAPu. Na jednom hektári dospelého lesa je 260 m³ dreva (Fleischer, 2019), čo je približne 260 stromov. Ponechanie polomu v rozsahu 600 000 m³ na plochách TANAPu vyvolalo kalamitu lykožrúta tak, že TANAP stratil celkovo 5 miliónov stromov do roku 2018. To znamená, že ak pôvodne bol bióm tvorený z 1045x100x260x0,66 = 17 932 200 stromov a bióm TANAPu stratil 5 mil stromov, čo pri 260 stromoch na hektári znamená 19 230 ha plochy, ktorá cez stromy zabezpečovala evapotranspiráciu. To je strata 27,88% stromov a teda aj evapotranspirácie biómu. Strata odparenia 2 mil m³ vody počas letného dňa spôsobuje, že o niečo skôr dôjde k zníženiu vodných pár v ovzduší tak, že voda nedosiahne rosný bod a nevytvorí hmlu a teda rozpad Tatranskej klímy sa posunul o niekoľko týždňov skôr v závislosti od aktuálneho úhrnu zrážok v danom roku.

Z uvedeného vyššie je možné konštatovať, že odstránením lesa v TANAPE sa mení albedo zeme približne o 27,88%, pričom albedo emisií skleníkových plynov sa mení o 0,37%. **Z údajov vyplýva, že príspevok k zmene teploty od zmeny albeda emisií skleníkových plynov je približne 1,3% a zbytok v rozsahu 98,7% ide na vrub zmeny albeda Zeme.**

Ak budeme akceptovať, že fenomén padavého vetra známy ako Tatranská Bóra je pozorovaný už od 19teho storočia, môžeme konštatovať, že Tatranská Bóra nie je produktom klimatických zmien. Štatistika udalosti vyskytu tohto typu vetra hovorí, že tu bola aj v minulosti pred rokom 1950 a teda je produktom štatistickej náhody ako kombinácie tvaru územia a vytvorených klimatických pomerov. Je možné len uvažovať o vplyve klimatických zmien na maximálnu silu vetra.

Teória neurčitosti a parametre rizík lesa

Je to práve metodika komplexného adaptačného systému (Messier., 2014), ktorý umožňuje les skúmať riziká štandardnými nástrojmi systémov (Taleb, 2007). Popri skúmaní komplexity (Parrott, 2014) je možné skúmať vysoko efektívne a transparentne aj parametre bezpečnosti lesa (Motet, 2017) a vyjadriť ich aj parametrami neurčitosti a rizika s nimi spojeného. Modely štruktúrovaných scenárov (Kaplan, 1999) idú za hranice náhodných javov ako fluktuácie ekosystémov (Taleb, 2007) a analyzujú les ako systém podliehajúci otázke: **Čo mám spraviť, aby som dosiahol rozpad smrečín, pozorovaný po roku 2007?** Modely štruktúrovaných scenárov sú určené na odhalenie takých javov, ako sú sabotáže a teroristické činy a umožňujú stanoviť preventívne opatrenia k tomu, aby nevznikli (Zeman, 1998). To je nakoniec aj zmysel práce Elinor Ostrom, ktorá vyriešila systémovo morálny problém známy ako tragédia spoločného majetku (Ostrom, 2015).

Parametre neurčitosti umožnili určiť výskyt podkôrneho hmyzu v polomoch, ktoré zostali nespracované po 19. tom novembri 2004 v TANAPe v celkovom objeme cca 600 000 m³ na základe rozhodnutia Štátnej ochrany prírody. Vypočítaná gradácia lykožrúta napríklad pre polom v Tichej doline v rozsahu 65 000 m³ ukázal, že stav kalamity v zmysle platnej legislatívy v podobe STN 48 2711:12 a/alebo 180/96 Sb., dosahuje polom už pri prvej generácii lykožrúta, ktorý je prítomný v zdravom lese ako dôsledok oslabenia bioregulačných mechanizmov lesa v polome. To indikuje, že pôvodné postupy lesníkov v podobe spracovania polomu v najkratšom možnom čase je stále riešením, ktoré vyhovuje ustanoveniu §29 písmeno d) zákona 543/2002 Z.z. t.j., správca lesa je povinný pri ohrození majetku aktívne zasiahnuť, pretože autoregulačná kapacita ekosystémov lesa boli prekročené a les neodvratne speje k rozpadu – majetok sa dostal do stavu bezprostredného ohrozenia v biologickom zmysle. Preto postup ŠOP v rokoch 2004 a ďalej ohľadom ponechania polomov v rozsahu 600 000 m³ je možné charakterizovať v súlade so štruktúrovanými bezpečnostnými scenármi ako SABOTÁŽ.

Medzigeneračný prelet lykožrúta po svahoch Západných Tatier

Podobne analýzy javov spojených s aktivitami organizácií Greenpeace a VLK v apríli 2007 v Tichej doline pri blokáde spracovania polomu lesníkmi je možné v súlade so štruktúrovanými scenármi bezpečnosti lesa identifikovať ako činy TERORIZMU. Tieto činy spôsobili porušenie ustanovenia §29 písmena d) zákona 543/2002 Z.z. s následnými rozsiahlymi škodami na majetku. Výpočet gradácie lykožrúta od vzniku polomu v novembri 2004 až po vyletenie rojov lykožrúta na jar

2007 z ponechaných polomov indikuje na mohutnosť rojov, ktoré po vyletení boli schopné usmrtiť každý strom na ploche 150 ha ako najkonzervatívnejší odhad. Roje lykožrúta, zvlášť tie, čo sa vybrali smerom po Západných Tatrách a Chočskom pohorí, nepoškodených Tatranskou Bórou v novembri 2004 sa medzigeneračne množili dva alebo tri krát za rok, pričom vytvorenú skazu bolo možné lesníkmi likvidovať jedine holorubmi. Následné škody na dolinách a svahoch Západných Tatier sa v súlade so znalcom pohybujú v rozsahu 200 000 až 300 000 EUR na jeden poškodený hektár smrečín, podľa zvolenej metodiky (Simon, 2008). Kvalifikovať konanie Greenpeace a VLK vzhľadom na vyvolané škody v okolitých lesoch ako priestupok je síce možné v osvedčenom systéme pod pojmom „skutok sa nestal“ ale vzhľadom na rozsah poškodenia tisícok hektárov lesa vyčíslené indikatívne určenie rozsahu vyvolaných škôd dosahujú určite s vysokou pravdepodobnosťou hodnoty škôd veľkého rozsahu.

Model Millgrama, Zimbarda a DeMesquita v politickej a ekonomickej praxi SR

V poslednej dobe celý rad informácií distribuovaných v médiách poukazuje na skutočnosti, že štáty prijímajú rozhodnutia o masívnom zalesnení územia. Napr. Čína 6 mil. ha, podobne Austrália, India a o sadení miliónov stromkov sa hovorí takmer v každom štáte. Známa iniciatíva spred dvadsiatich rokov v Bhutáne sa postupne rozširuje. Štáty ale aj mestá si chránia svoje lesy a ekonomicky oceňujú ich produkciu v podobe vody a čistého ovzdušia. **Príkladom môže byť mesto New York, ktorý za produkciu čistej vody udržuje v ekonomicky reprodukčnom stave priľahlé lesy ako zdroj čistej vody a ovzdušia.**

Aj keď sú lesy stále určené na produkciu dreva, s pribúdajúcimi informáciami o hodnote spoločenských funkcií lesa sa adekvátne orientuje aj pozornosť spoločnosti. Ako vždy, dochádza k extrémnym stanoviskám, ktoré čiastočne sú odrazom slabej informovanosti verejnosti, jej zavádzaniu, pričom zdrojom týchto informácií sú často poznatky, získané vedeckým spôsobom, ale nekriticky zamieňané za znalosti a interpretované často vytrhnuté z kontextu širších vzťahov.

Práve takouto interpretáciou je možné transformovať dôveryhodným spôsobom pôvodne pozitívne skutočnosti do polohy, kedy dochádza k deštrukcii systému a hodnôt v ňom, pričom sú stále vydávané za dobro – v našom prípade aktívna ochrana rojov lykožrúta v podstate fanatikmi s prejavom hystérie, neprístupným kritickému zhodnoteniu faktov.

Milgram vo svojej známej štúdii Podriadený autorite ukázal, že ak je bežný občan zbavený pocitu zodpovednosti a je podriadený autorite nadriadeného, je schopný páchať aj také amorálne činy, ako páchali lekári v koncentračných táboroch nacistického Nemecka (Milgram, 2009). Kým Milgram skúmal vzťah autorita a podriadený, Zimbardo sa cez simuláciu väzenia a vzťahu väzeň a strážca snažil zistiť, ako rýchlo sa človek prispôbuje systému a aká je jeho dynamika prispôsobenia a štruktúra systému s efektívne riadeným procesom dosiahnutia výsledku.

Systém použitý pri obhospodarovaní lesa vykazuje znaky štruktúry, ktorú popisujú Zimbardo a Milgram. V súlade s kritériami psychologických hier a transakcií s nimi spojených, pokiaľ sa nájde štruktúra hry, ide o cieľnú manipuláciu, alebo informačnú hru, ktorej cieľom je zaistenie prospechu (Schlegel, 2005).

Zákon o ochrane prírody a krajiny

Interpretácia §29 písmena d) zákona vo vzťahu k vlastnostiam biologických systémov, popísaných v modeloch nelineárnych komplexných systémov poukázalo na fakt, že prechodom lesa cez kritický bod, kedy sa negatívne spätné väzby menia na pozitívne, dochádza k neodvratnému rozpadu ekologického systému a teda k bezprostrednému ohrozeniu majetku. Pri správe lesa od roku 2002 došlo k hrubému porušovaniu platnej legislatívy v podobe STN 48 2711:12 a/alebo 180/96 Sb.

Dôsledky obhospodarovania lesa v rozpore s ustanovením §29 odsek d) je logicky strata majetku so škodami veľkého rozsahu, čo je možné vidieť voľným okom na lesoch v Liptove, Orave alebo Spiši. Proklamácie hysterických fanatikov z vedenia My sme les, že človek prírode nerozumie a preto nesmie do nej zasahovať je skutočná neznalosť zákonitostí prírody. Mediálne nátlakové akcie My sme les podporené vyjadreniami ministra László Sólymosa ohľadom bez zásahových režimov lesov sú v rozpore s racionálnym uplatnením zákonov prírody v praxi v podobe overených postupov lesníkmi od čias baróna Gessaua alebo Dekréta Matejovie overených viac ako 300 rokmi praxe.

Navrhovaná úprava §29 písmena d), ktorej účelom je odstrániť zodpovednosť za škody na majetku zavinennej pri obhospodarovaní lesa nie je možné charakterizovať ináč, ako Z R A D U vrcholných orgánov štátu, ktorej účelom je beztretné poškodzovanie rozsiahleho majetku občanov SR, či už na individuálne vlastnenom majetku alebo na spoločnom majetku. Takéto ustanovenie je v rozpore s poslaním štátu a jeho vrcholných orgánov.

Cieľom navrhovaných úprav zákona 543/2002 Z.z. je okrem iného relativizovať už vytvorené škody a zabrániť ich vyšetreniu.

Stručné závery

1. *Lykožrút sa nachádza v smrekových lesoch ako ich prirodzená súčasť a až do hodnoty 1m³ napadnutého dreva na 5 ha pôsobí ako sanitár a plní ozdravné funkcie lesa – predstavuje dobro*
2. *Lykožrút premnožený nad 5 m³ vrátane na 5 ha predstavuje kalamitný stav, kedy napáda zdravé stromy a bez zásahu človeka v priebehu 6 generácií so štatistickou istotou napadne každý strom v lese*
3. *Rozhodnutie Štátnej ochrany prírody v roku 2004/2005 o ponechaní 600 000 m³ polomu v lesoch Tanapu bez dodatočného spracovania, t.j. odkôrnenia a zničenia kôry a lyka a ponechanie len drevnej hmoty znamenalo v súlade so zákonom neurčitosti ponechanie cca 400 m³ napadnutého dreva lykožrútom a v podobe polomu vytvorenie lepších podmienok na jeho reprodukciu.*
4. *V priebehu troch rokov sa lykožrút rozmnožil do takej mohutnosti roja, ktorý keď napadol okolité smrečiny z ohniska, zasiahol každý strom*

5. Roje sa pohybovali v kruhu s krokom 500 metrov až 1000m na generáciu cez smrečiny tam, kde mali k dispozícii potravu, t.j. kruh bol deformovaný dispozíciou prostredia vhodného pre rozmnožovanie t.j. dostatočnou hustotou smrečín a teplotnými podmienkami.
6. Je možno len ťažko si predstaviť, že je odôvodniteľné nejakou logickou úvahou vylúčiť z analýzy Rozhodnutie štátneho úradu ochrany prírody z roku 2004/2005 o ponechaní polomov o rozsahu 600 000 m³ v lesoch Tanapu. Minimálne sa toto vylúčenie javí v práci Blaženec a kol. (Blaženec, 2018) ako účelové.
7. Samostatným problémom je určenie etátu. Testovanie rôznych výpočtov poukazuje na skutočnosť, že objem etátu určeným v NIML1 sa za podmienok určenia etátu v NIML2 rovná, ak sa započíta spoľahlivosť metodiky do výsledkov. Vtedy sa dá ukázať, že navýšená ťažba z rokov 2010 až 2017 v priemere o 3 mil m³ ročne plne korešponduje s informáciami zo satelitu o strate drevnej hmoty na ploche v rozsahu 76 000 ha. Navýšenie zahraničného obchodu približne o 5 násobok korešponduje s navýšením ťažby.
8. Holoruby ako lesnícka technika sanácie napadnutého lesa lykožrútom sú jediným možným spôsobom zachraňovať torzá lesa, pokiaľ mohutnosť roja lykožrúta dosahuje premnoženie na úrovni každého stromu v lese, poprípade niekoľkonásobne prevýšenie úrovne kalamity.
9. Príspevok klimatických zmien k rozpadu smrečín likvidovaných holorubom je prakticky minimálny až nulový, čo dokazujú nerozpadnuté smrečiny v územiach, ktoré lykožrút nezasiahol
10. Realizácia rozčlenenia území s hospodárskym lesom bez transformácie jeho ekosystémov do úrovne blízkej eko systémom prírody (zhruba s 85% úrovňou komplexity prírody) vystavuje les vzniku nerovnováh, ktorý les svojimi autoregulačnými systémami samostatne nevie zvládnuť. Navyše, bez vytvorenia nárazníkovej zóny v ktorej lesníci utlmia takto vzniknuté nerovnováhy je jasné, že nerovnováhy lesa sa budú šíriť do vedľajších plôch lesa a budú ho poškodzovať
11. Náhodná ťažba kalamitného dreva sa nerátala do celkového limitu ťažby etátu
12. Ťažba dreva vzrástla z 6,5 mil m³ ročne od roku 2009 na objem 9 až 10 mil m³
13. NIML-1 stanovil etát na úrovni 6,5 mil m³ ročne
14. NIML-2 stanovil etát na úrovni 9 mil m³ ročne
15. Satelitné snímkovanie ukázalo, že došlo k strate drevnej hmoty a teda evapotranspirácie na cca 760 km², čo pri priemernej zásobe dreva predstavuje 21 mil m³ ročne
16. Zvýšenie ťažby dreva o 50% po roku 2009 spôsobilo prepad ceny dreva na lokálnom trhu, navyše predaj kalamitného dreva a dreva na koreni predstavuje najlacnejší spôsob zhodnocovania suroviny
17. Vyťažené drevo včítane kalamitného sa pretriedilo na skládke poprípade po spracovaní na pile a predávalo sa v zahraničí za trhové neznížené ceny
18. Približne 5x stúpol export dreva do zahraničia
19. Časť dreva sa ťažilo a obchodovalo bez ciachy
20. Vzhľadom na to, že vyššie uvedené javy nemajú náhodný charakter, ale pôsobia ako ucelený systém, dostupné údaje sú predmetom posúdenia v súlade s modelmi známymi ako:
  - a) podriadený autorite vypracovaných Milgramom (Milgram, 2009)

- b) *modelmi systémového charakteru, experimentálne zistených Zimbardom* (Zimbardo, 2007).
c) *modely politik DeMesquita zase umožňujú posúdiť politický rozmer prijatých riešení* (De Mesquita, 2012).

Poznámka

Materiály Les ako odraz morálky spoločnosti a Les spravovaný ako komplexný adaptačný systém je možné nájsť na stránke spoločnosti HONORS, a.s. www.HONORS.sk pod tlačidlom Etika.

Literatúra

- De Mesquita B.B.**, Dictator's Handbook [Kniha]. - New York : Public Affairs, 2012.
- Fink G.** Feedback Systems [Časť knihy] // Stress Science Neuroendocrinology / aut. knihy Fink G., ed., - New York : Elsevier, 2010.
- Fleischer P, Fleischer,P.ml.,Slameň,L.**, Horské smrekové lesy v podmienkach klimatickej zmeny [Časť knihy] // Sedemdesiat rokov TANAPu. - 2019.
- Hesslerová P., Huryna,H., Pokorný,J., Procházka J.**, The effect of forest disturbance on landscape temperature [Periodikum] // Ecological Engineering. - [s.l.] : Elsevier, 2018. - 345-354 : Zv. 120.
- Kaplan S., Visnepolsschi, S., Zlotin,B., Zusman,A.**, New tools for failure and risk analysis: anticipatory failure determination (afd) and the theory of scenario structuring [Kniha]. - Southfield : Ideation International , 1999.
- McEwen B.S.**, Homeostasis [Časť knihy] // Encyclopedia of stress / aut. knihy Fink G., ed.. - Oxford : Academic Press, 2007.
- Messier. CH., Puettmann, K.J., Coates K.D.**, Managing Forests as Complex Adaptive Systems [Kniha]. - New York : Routledge, 2014.
- Milgram S.**, Obedience To Authority [Kniha]. - New York : HarperCollins, 2009.
- Motet G., Biedr, C.**, The Illusion of Risk Control [Kniha]. - New York : Springer, 2017.
- Ostrom E.**, Governing the Commons: The Evolution of Institutions for Collective Action [Kniha]. - Cambridge : Cambridge University Press, 2015.
- Parrott L, Longer,H.**, An Introduction to Complexity Science [Časť knihy] // Managing Forests as Complex Adaptive Systems / aut. knihy Messier Ch., Puettmann,K.J., Coates,K.D.. - New York : Routledge, 2014. - Zv. str. 22.
- Schlegel L.**, Transakčná analýza [Kniha]. - Trenčín : Pro mente sana,, 2005.
- Schueler G.J., Schueler, B.J.** The Chaos of Jung's Psyche [Online] // Schueler's Online. - 8. 1 2012. - 2012. 1 2012. - <http://www.schuelers.com/ChaosPsyche/index.htm>.
- Simon K.**, Znalecký posudok číslo 33-9-2008 [Správa]. - [s.l.] : Simon, 2008.
- Strogatz S. H.**, Nonlinear Dynamics and Chaos [Kniha]. - Cambridge MA : Perseus Books Publishing, 1994.
- Taleb N.N.**, The black swan: the impact of highly improbable [Kniha]. - New York : Random House, 2007.
- Trizna M.**, Klimageografia a hydrogeografia [Kniha]. - Bratislava : Geo-grafika, 2012.
- Yuan W., a kol.**, Increased atmospheric vapor pressure deficit reduces global vegetation growth [Periodikum] // Science Advanves. - 2019. - 5. - Zv. 8.
- Zeman Miloš** Varovný prognostika [Kniha]. - Praha : Nakladatelství Horizont, 1998.
- Zimbardo P.** The Lucifer Effect [Kniha]. - [s.l.] : Random House Inc., 2007.